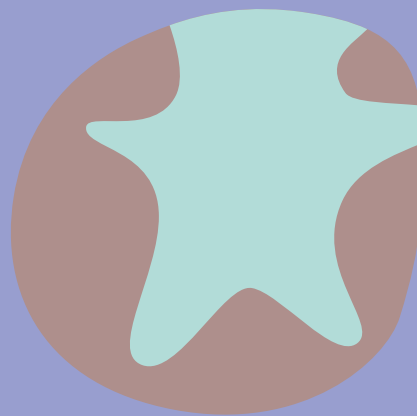

MUSSAVIA
PER PROJECTS DA
RENOVAZIUN E
DA CONSTRUZIUN

LOCALS FAVURAIVELS PER UFFANTS E PER GIUVENILS

**EN L'ADMINISTRAZIUN
DAL CHANTUN GRISCHUN**

Kanton Graubünden
Chantun Grischun
Cantone dei Grigioni

Il mussavia en in'egliada

Chaussas fundamentalas

Pertge ch'i dovra ina concepziun da locals adattads per uffants e per giuvenils en la planisaziun d'edifizis novs e da renovaziuns d'edifizis.

[Pagina 4](#)

Elements

Tge elements da concepziun furman locals favuraivels per uffants e per giuvenils.

[Pagina 6](#)

Program da spazi

Da tge ch'ins sto far attenziun cun planisar e cun concepir singuls locals u entirs posts da servetsch.

[Pagina 11](#)

Cunconcepir

Furmas da la participaziun da posts da servetsch e da collavuraturas e collavuraturs en il process da planisaziun.

[Pagina 16](#)

Dapli savida

Litteratura cun dapli infurmaziuns davart il tema construir ed endrizzar en moda favuraivla per uffants e per giuvenils.

[Pagina 17](#)

Il maletg è vegnì generà da cun intelligenza artificiala. Els gidan da visunalisar ils elements ed èn in exempel co concepir locals adattads per uffants e giuventetgna.

Il project «Child-friendly Justice» en il chantun Grischun è vegnì realisà l'onn 2020 sut la direcziun da l'Uffizi chantunal dal servetsch social en collavuraziun cun la Represchentanza da l'uffant Svizra. Persunas spezialisadas da differentas autoritads, posts da servetsch e dretgiras èn s'occupadas da la dumonda, sche las proceduras en il chantun Grischun èn concepidas en moda adattada per uffants. L'analisa da las proceduras ha mussà: Ils locals da l'administraziun n'èn savens betg endrizzads en moda favuraivla per uffants e per giuvenils resp. adattada a la vegliadetgna. En il cas ideal na duessan ils locals betg tementar, mabain pussibilitar in'atmosfera da discussiun positiva, per ch'ìls uffants ed ils giuvenils sa sentian bain e per ch'ìls discurs sajan prosperaivels.

En il rom dal program per stabilir e sviluppar vinvant la politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun è la concepziun da locals favuraivels per uffants e per giuvenils en l'administraziun vegnida definida sco mesura da realisaziun. Il mussavia qua avant maun dat in impuls creativ per coordinar ils projects da construcziun meglier cun ils basegns dals uffants e dals giuvenils.

Il mussavia è vegnì elavurà per incumbensa da l'Uffizi dal servetsch social ed en stretga collavuraziun cun l'Uffizi da construcziun auta. El sa basa sin finamiras ed experientschas da persunas spezialisadas che cusseglian uffants e giuvenils en lur mintgadi professiunal e cuntegna uschia blers aspects da la pratica. Ils aspects èn vegnids elavurads en in lavuratori cun represchentantas e represchentants externs ed interns da differentes posts da servetsch. L'uniun «NAHtur Raumgestaltung» ha surpiglià la direcziun dal project Lavuratori.

Locals favuraivels per uffants e per giuvenils

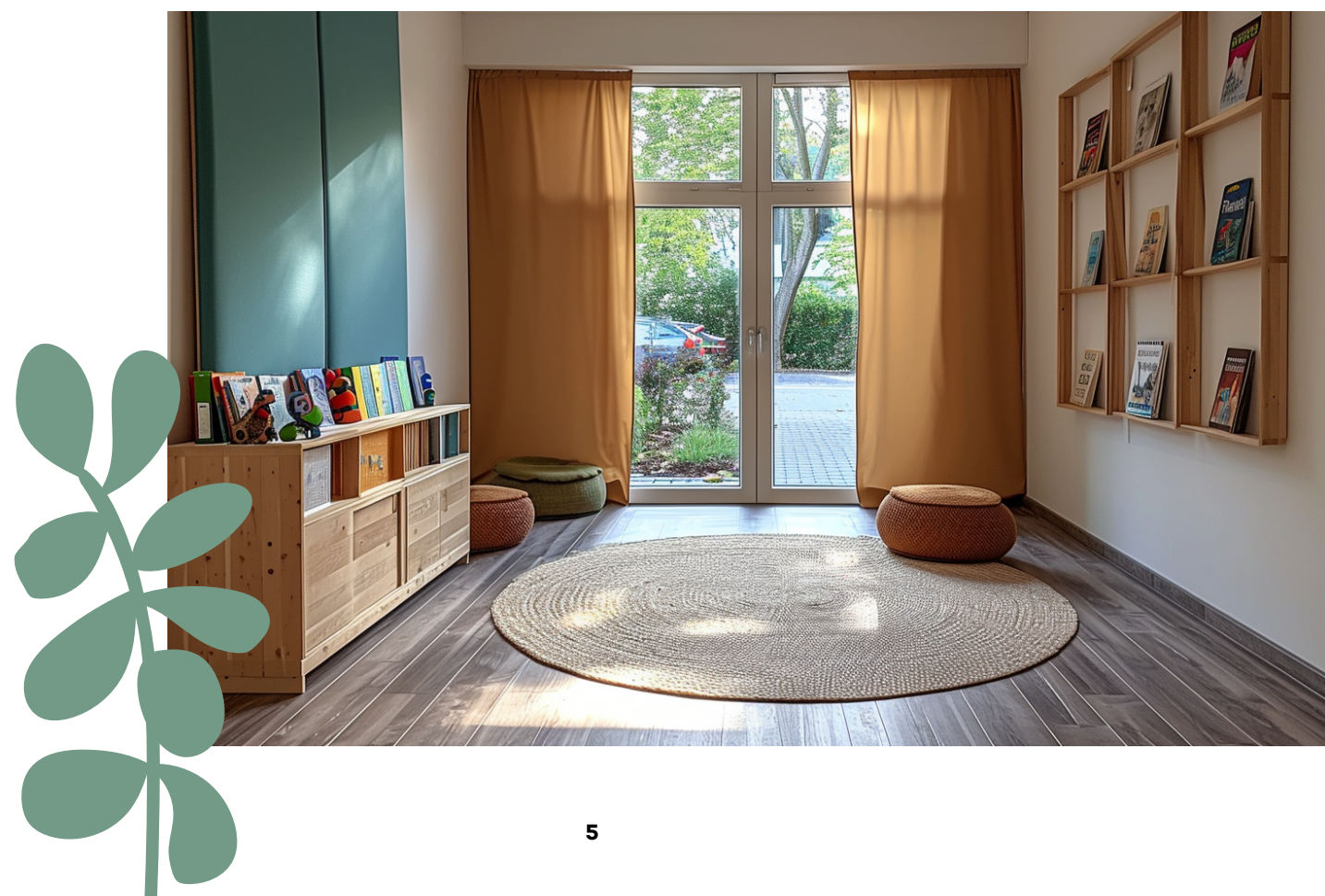
Uffants e giuvenils han in fin sensori per la concepziun da locals, gist tuttina sco persunas creschidas. Els èn impurtants commembers da la societad e la concepziun da lur spazis da viver è decisiva per lur svilup. Per uffants e giuvenils èn locals dapli che mo lieus fisics: Els èn er lieus da temp, d'experientscha, da relaziun e d'agen svilup. Locals favuraivels per uffants e per giuvenils sustegnan:

- la reduziun da stress e da tensiuns
- in'atmosfera agreabla e calmanta, nua che uffants e giuvenils sa sentan bain, vegnan sustegnids e tadlads
- il svilup da propostas da soluziun creativas
- ina percepziun positiva da l'administraziun
- la confidenza en las prestaziuns da l'administraziun
- la stima per persunas giuvnas
- la renconuschientscha dals dretgs d'uffants e da giuvenils
- ina meglra orientaziun da las prestaziuns da servetsch
- pussaivladads da s'inscuntrar per persunas da mintga vegliadetgna
- la chapientscha e la confidenza vicendaivla
- in sentiment da cuminanza positiv
- la creaziun da pussaivladads da sa recrear (er per persunas creschidas)

1.1 Cumponentas

Uffants e giuvenils han auters basegns envers in local che persunas creschidas. Giuvenils han puspè auters giavischs per la concepziun d'in local che uffants resp. uffants pitschens. La gruppa d'utilisaders sto vegnir resguardada cun tscherner e cun concepir las cumponentas. Per exempel pervia da lur grondezza dal corp han uffants in'autra perspectiva sin il spazi e vesan dapli detagls. Ina concepziun favuraivla per uffants e per giuvenils resguarda plirs aspects:

- cudeschs ed infurmaziuns èn piazzads sin l'autozschia dals uffants
- avunda lieu per sa mover (ev. cun curtin / piazza da giugar en il liber)
- mobiglias e materials da giugar flexibels che promovon la creativitat
- elements da tuttas colurs
- endrizzaments lomins e cumadaivels per dapli privadientscha
- pussaivladads da sa retrair per elavurar eveniments
- pussaivladads da laschar fastizs (p.ex. maletgs fatgs sez)
- materials natirals
- inscunter ed interacziun cun auters uffants
- garanteschia segirezza per uffants e giuvenils
- access senza barrieras
- infurmaziuns visiblas, adattadas per uffants (pictograms / simbols)
- signalisaziun adattada per uffants (ev. cun maletgs adattads per uffants)
- mobiglias segiras per uffants, cuvridas da palantschieu lomas e bischlas da contact bain protegidas
- secturs da tecnologia cun computer u tablets

Elements d'in edifizis nov u renovà favuraivel per uffants e per giuvenils

2.1 Glisch

La glisch dal di natirala fa, ch'igl è cler en ils locals, promova in'atmosfera positiva ed ha in effect accoglient. Uffants e giuvenils sa sentan savens pli bain e sa calman pli facilmain en in ambient cler. Fanestras cun glisch dal di pussibiliteschan als uffants e giuvenils, d'avair ina colliaziun cun la natira: Els pon observar l'aura, vesair il tschiel e las midadas da la glisch dal di. La glisch dal di natirala è pli miaivla e pli pauc stentusa per ils egls che glisch artificiziala. Gist per uffants che passentan mintgant bier temp en quests locals, è quai d'avantatg.

- Illuminar ils locals or da duas varts.
- Orientar vers sid ils locals che vegnan duvrads savens.
- Travs stretgas u naginas travs da fanestras laschan entrar dapli glisch en ils locals.
- Planisar parapets bass.
- Filtrar resp. interromper la glisch che entra directamain cun agid da feglia u cun ornamentals.
- Colurs cleras e materials reflectants vi da las paraids e sin il palantschieu sura repartan e rinforzan la glisch che entra en il local.

Glisch artificiziala gulivescha las variaziuns durant il di e cumpensescha la glisch dal di nunsuffizienta. Cun funtaunas da glisch artificiziala pon ins plinavant procurar per in'atmosfera agreabla e confortabla.

- Ina variaziun da secturs pli clers e pli stgirs gida a guidar las persunas.
- Lampas che pendan bass ed en ina tscherta distanza ina da l'autra creeschan inslas da glisch. Parts pli stgiras tranteren accentueschan las inslas en il local. Ins las da glisch furman ed accentueschan differents secturs socials entaifer in local.
- La glisch loma e diffusa ha in effect quietant e creescha in'atmosfera che na tementa betg uschè fitg.
- Cun ina illuminaziun ch'ins po regular, po l'intensitad vegnir adattada a la situaziun respectiva.

2.2 Lain

Lain creescha in'atmosfera natirala e cordiala cun in effect quietant ed accoglient. Lain mitigescha caneras. Quai procura per in'atmosfera quieta ed agreabla en locals per uffants e per giuvenils.

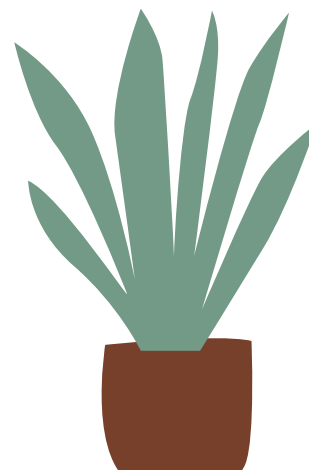
- Palantschieus da lain
- Tavlegiads
- Fanestras e portas da lain
- Bancs da fanestras, er sco pussaivladad da seser
- Podests ed equipments fixes
- Mobiglias ed objects d'endrizzament (sco teca da retschaviment, curunas fixas)

2.3 Pussaivladads da seser

Las personas spezialisadas inscuntran ils uffants e giuvenils durant il discours sin il medem nivel. En il sector da spetga ed en la stanza da seduta datti pussaivladads da seser che sa differenzieschan en lur autezza, grondezza, direzza, equipament e material e che sustegnan in inscunter sin il medem nivel.

- Sutgas /sutgas d'uffants
- Taburets
- Satg da seser
- Balla da seser
- Canapé
- Banc da fanestra per seser
- Tarpun/tarpun da giugar

2.4 Princip da nischas e da taunas

Nischas creeschan chantuns patgifics e cunfineschan in sector privat. Ellas èn ina pussaivladad per sa retrair e dattan als uffants ed als giuvenils in sentiment da privadientscha.

- Variaziuns da l'autezza dal local
- Equipaments fixes (p.ex. patgna d'emprender)
- Nischas da fanestras
- Mobiglias (p.ex. chasa da giugar)

2.5 Concepziun da colurs

Colurs influenzeschan la percepziun sensitiva, han in effect emoziunal e pon stimular la fantasia d'uffants e da giuvenils. Colurs ed elements cun codaziun da color sustegnan la percepziun visuala e faciliteschan l'orientaziun en il local. La coluraziun vegn adattada a la grondezza, la repartiziun e la funcziun d'in local.

- Colurs cleras, sco colurs primaras e tuns da pastel procuran per in'atmosfera allegra e viva. Ellas influenzeschan l'energia en moda positiva, sveglian la creativitat e promovon il plaschair da giugar.
- Colurs da paraid cleras e natiralas reflecteschan la glisch ed èn adattadas per il sector da retschaviment e da spetga.
- Colurs vivas en tuns clers cun in'auta saturaziun sveglian l'imaginaziun e gidan a sa profundar en istorgias ed aventuras.
- Colurs miaivlas sco mellen ed oransch collian ins cun fortuna, energia ed amicabladad.
- Colurs fraidas sco blau e verd han in effect quietant e calmant.
- Crear zonas da paus e da moviment en locals multifuncziunals cun colurs.
- Colurs che quieteschan èn adattadas per lieus da retratga e nischas (p.ex. overschina).
- In tema per il local, sco p.ex. il gaud, dat al concept da colurs in'orientaziun e structura.

2.6 Decoraziun da las parais interactiva

Ina decoraziun da las parais interactiva cun parais magneticas, folias magneticas u ina tavla da paraid creescha in ambient inspirant.

- Equipar parais magneticas cun tocs da cumbinella, bustabs, cifras e simbols magnetic.
- Porscher crida convenziunala sco er griffels.
- Duvrar surfatschas lavablas e robustas.
- Excluder pussaivladads da sa blessar.
- N'utilisar naginas chemicalias nuschaivlas e naginas substanzas toxicas.

Cun tscherner ils elements ston ins resguardar particularmain la qualitat da l'equipament, la segirezza per ils uffants resp. per ils uffants pitschens sco er facturs da nettegiament.

3

Program da locals favuraivels per uffants e per giuvenils

In plan orizzontal ch'è adattà per uffants e per giuvenils, ha caracteristicas spezialas. En il sector da spetga u en la stanza da seduta èsi per exempel da planisar avunda lieu per in sector da giugar sco p.ex. in chantun da giugar. Ina concepziun dal local averta cun cleras colliaziuns a vista tranter ils locals promova la survesaivladad e meglierescha la segirezza. Corridors e passadis duess ins evitar: Percunter servan locals publics e cuminaivels sco vias da colliaziun. Las stgalas èn concepidas sco locals centrals e visibels, per ch'ins las possia integrar ed utilisar sco element viv da l'edifizi.

3.1 Sector da retschaviment

Il sector da retschaviment enconuschan ins svelt ed el fa ina impressiun accoglianta. Sch'ina teca da retschaviment è necessaria, duess quella esser concepida uschia, ch'ils uffants ed il giuvenils pon interagir ed entrar en contact senza problems cun las collavuraturas ed ils collavurats. L'autezza e la cuntanschibladad son esser concepidas en moda adattada per uffants e per giuvenils.

- Podests
- Mobiglias per raiver
- Ina teca bassa resp. cun autezza variabla

3.2 Sector da spetga

Il sector da spetga porscha differentas pussaivladads per passentar il temp da spetga. El cumiglia secturs per discurs informals e per giugar sco er ina zona da retratga e da paus. Entant che las stanzas da seduta èn separadas localmain, pon ins cumbinar il sector da spetga er cun auters secturs sco p.ex. cun il retschaviment. Decisiva è in'atmosfera agreabla, cordiala ed a medem temp decenta.

- Porscher differentas pussaivladads da seser (cf. er pussaivladads da seser).
- Posiziunar en moda assortida las pultrunas ed ils pulstrads en in sector dal local protegi.
- Procurar per secturs da seser stgalimads. En quest connex er integrar ils aspects sco cumadaivladad e cunfinaziun.
- Porscher in sector da giugar cun pussaivladads da sa fatschentar activamain.
- Crear pussaivladads da retratga per avair quietezza e paus.

3.3 Stanza da seduta

Stanzas da seduta e zonas da discussiun ch'èn concepidas en moda differenta, dattan la pussaivladad da tscherner settings adattads a la situaziun per in discurs.

- Pultrunas e canapés per discussiuns da duas fin quatter personas
- Stanzas da seduta classicas per pli grondas rundas da discussiun
- Tarpun resp. tarpun da giugar per discurrer giun plaun cun uffants

Ulteriurs aspects per concepir ina stanza da seduta:

- Las personas che fan part dal discurs na vegnan betg tschorventadas.
- L'atmosfera è agreabla.
- La maisa è piazzada entamez il local.
- Ina insla da glisch inditgescha il sector social dal local.

3.4 Tualettas

Ils uffants e giuvenils han access a las tualettas. Quellas èn en vischinanza dal sector da retschaviment u dal sector da spetga. Ils uffants pon duvrar senza agid ils products d'igiene sco savun, sientamauns u palpieri da tualetta. En il cas ideal han singulas tualettas e singuls lavabos in'autezza pli bassa adattada per uffants.

3.5 Separaziun optica

La distanza tranter il sector da retschaviment e da spetga e las stanzas da seduta è avunda gronda. Tut tenor las localitads disponiblas n'è quai betg adina pussaivel. Per in'atmosfera familiara e per garantir la sfera privata pon ils secturs vegnir separads opticamain in da l'auter.

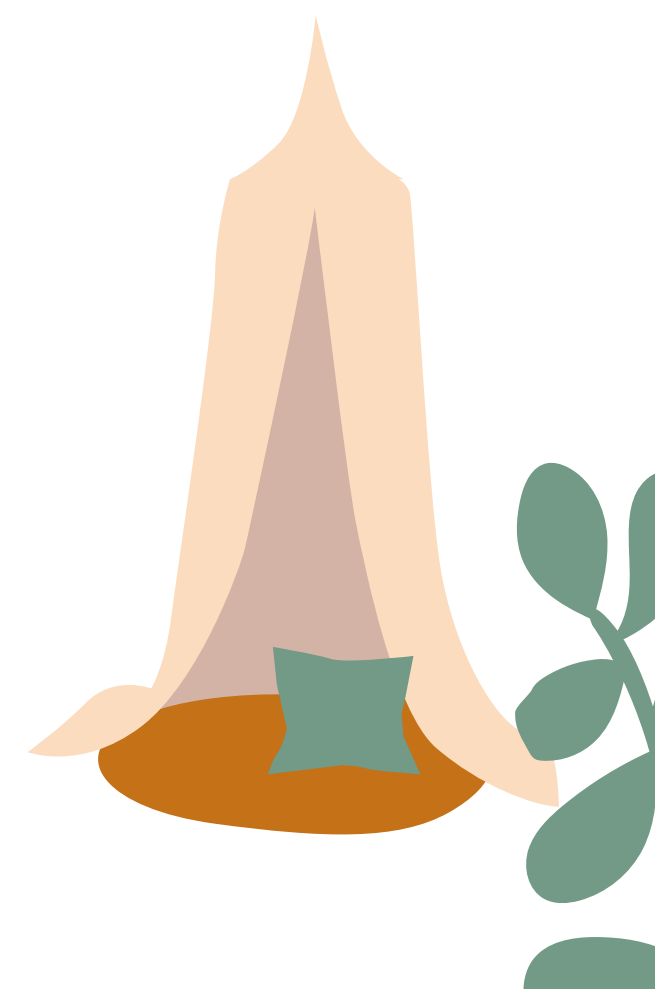
- Tendas u schalusias
- Parais da separaziun e parais moviblas
- Sideboards (er sin l'autezza dal chalun)
- Partaspazis sco plantas, curunas da color u curunas avertas
- Folia paravista per surfatschas da vaider

3.6 Acustica

Ils uffants, ils juvenils e las persunas spezialisas ston pudair sa concentrar sin il discurs. In nivel da canera moderà promova la concentrasiun.

- Desister da materials che chaschunan tuns dirs
- Plattas da palantschieu acusticas
- Tavlegiadas insonorisantas
- Tarpuns
- Tendas
- Parais da separaziun sco partaspazis cun qualitads insonorisantas
- Ischs e fanestras cun isolaziun acustica

Pussaivladads da participaziun per ils posts da servetsch

Igl è impurtant d'integrar ils posts da servetsch tar la planisaziun d'ina renovaziun u d'in edificzi nov, per ch'ins possa adattar ils projects da construcziun als basegns ed a las pretensiuns da las utilisadras e dals utilisaders e per uschia pudair realisar in ambient da lavur optimal. Intginas pussaivladads per la participaziun vegnan skizzadas qua sutvart:

Analisa dal basegn

Las pretensiuns, ils giavischs e las sfidas specificas areguard l'edificzi ed ils locals pon ins eruir cun far in'enquista tar las collavuraturas ed ils collavurats. Uschia pon quests aspects vegnir integrads e resguardads a temp en la planisaziun.

Sedutas interactivas

En in lavuratori u en il rom d'ina gruppa da focus pon las collavuraturas ed ils collavurats far valair lur ideas e propostas. Questa seduta interactiva pussibilitescha a las utilisadras ed als utilisaders da participar activamain al process da planisaziun e d'integrar lur opiniun.

Models

Cun agid da prototips e da models survegnan las collavuraturas ed ils collavurats ina invista clera dal project da construcziun. Igl è impurtant ch'els han la pussaivladad da far dumondas tar quests models e da dar in feedback.

Communicaziun

Ina infurmaziun regulara da las collavuraturas e dals collavurats è impurtanta, tant durant la fasa da planisaziun sco er durant la fasa da construcziun. Quai promova la trasparenza en la communicaziun e po reducir opposiziuns.

Register da litteratura

Alexander, Ishikawa & Silverstein 1977 — Eine Muster-Sprache Städte – Gebäude – Konstruktion. New York.
https://campus.burg-halle.de/id-neuwerk/bibliothek/wp-content/uploads/sites/59/2020/04/PL_c_alexander_dt.pdf

Cavalleri Hug & Frei 2020 — Schlussbericht des Projekts Child-friendly Justice Kanton Graubünden. Cuir.
https://www.gr.ch/DE/institutionen/verwaltung/dvs/soa/familie/Documents/Kinder_Jugendpolitik_GR_Schlussbericht_Ch-f-J_V1-0.pdf

Uffizi dal servetsch social dal Grischun (editur) 2021 — Massnahmen im Rahmen des Programms «Kinder- und Jugendpolitik im Kanton Graubünden» 2020 bis 2022: Aggiunta tar la decisiun da la Regenza dals 16 da mars 2021. Cuir.
https://www.gr.ch/DE/institutionen/verwaltung/dvs/soa/familie/Documents/Massnahmenplanung_Art26KJFG.pdf

Knauf 2018 — Räume für Kinder: Zurückhaltend oder expressiv?
<https://kinder.hypotheses.org/1595>

UNICEF (editura) 2020 — Planung und Gestaltung von Kinderfreundlichen Lebensräumen. Turitg.
<https://www.unicef.ch/de/shop/publikationen/u930-d-planung-und-gestaltung-von-kinderfreundlichen-lebensraeumen>

Wiebe 2011 — Grundlagen der Raumgestaltung für Kinder in den ersten drei Lebensjahren unter der Berücksichtigung entwicklungsbedingter und bedürfnisorientierter Aspekte.
https://www.kita-fachtexte.de/fileadmin/Redaktion/Publikationen/KiTaFT_Wiebe_2011.pdf

Wiebe 2019 — Bildungsräume wahrnehmen und effektiv gestalten.
<https://www.nifbe.de/fachbeitraege-2?view=item&id=877:bildungsraeume-wahrnehmen-und-effektiv-gestalten-2&catid=88>

Impressum

Editur — Chantun Grischun

Autura — Uffizi dal servetsch social dal Grischun

Download — www.gr.ch/localsfavuraivelsperuffantsepergiuvenils

Gruppa directiva dal program Politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun

- Susanna Gadiant, presidi, manadra da l'Uffizi dal servetsch social
- Simon Bott, secretari general dal Departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient
- Marcus Hassler, secretari general dal Departament d'economia publica e fatgs socials
- Beat Hatz, manader dal sector spezial Famiglias, uffants e giuvenils, Uffizi dal servetsch social
- Hans Peter Risch, secretari general dal Departament da giustia, segirezza e sanadad

Team central dal program Politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun

- Beat Hatz, presidi, manader dal sector spezial Famiglias, uffants e giuvenils, Uffizi dal servetsch social
- Adriana Sabatino, collavuratura scientifica, Uffizi dal servetsch social
- Denise Rudin, manadra da la partiziun Promoziun da la sanadad e prevenziun, Uffizi da sanadad
- Georges Steffen, manader dal Servetsch psicologic da scola, Uffizi per la scola populara ed il sport

Participantas e participants dal lavuratori d'elavuraziun specific

- Beat Hatz, manader dal sector spezial Famiglias, uffants e giuvenils, Uffizi dal servetsch social
- Christoph Furrer, Agid a victimas dal Grischun
- Franziska Angehrn, Cussegliaziun da professiun, da studi e da carriera
- Georges Steffen, manader dal Servetsch psicologic da scola, Uffizi per la scola populara ed il sport
- Mara Sprecher, curatella professiunala Plessur
- Matthias Tschärner, manader da l'Autoritad per la protecziun d'uffants e da creschids dal Grischun
- Michèle Albertin, manadra da la gruppa per la protecziun d'uffants, Ospital chantunal dal Grischun
- Regula Strässler, presidenta da la Dretgira regionala Viamala
- Urs Hasler, Servetsch social regional Cuira / Plessur / Plaun

Direcziun dal project

- Martina Nay, collavuratura scientifica, Uffizi dal servetsch social

Svilup ed accompagnament spezialisà

- Julien Brassel, manader dal project Portfolio management, Uffizi da construcziun auta
- Andreas Dubach, NAHtur Lebensräume

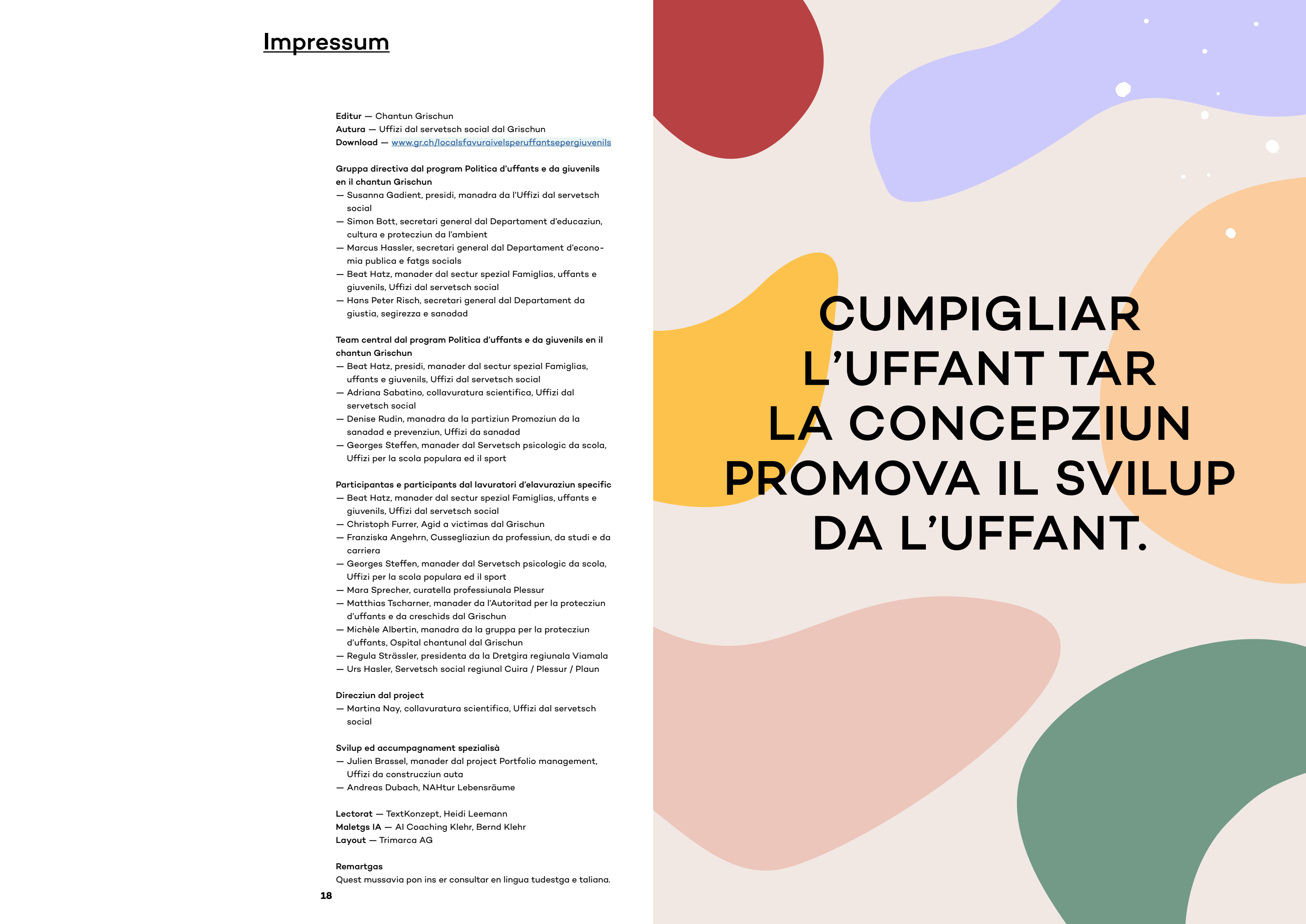
Lectorat — TextKonzept, Heidi Leemann

Maletgs IA — AI Coaching Klehr, Bernd Klehr

Layout — Trimarca AG

Remartgas

Quest mussavia pon ins er consultar en lingua tudestga e taliana.

CUMPIGLIAR L'UFFANT TAR LA CONCEPZIUN PROMOVA IL SVILUP DA L'UFFANT.

Uffizi dal servetsch social dal Grischun
Direcziun da l'uffizi
Grabenstrasse 8
7001 Cuira

T +41 81 257 26 54
info@soa.gr.ch
www.soa.gr.ch